

Ideový zámer a scenár novej stálej expozície Príroda Liptova

Zámerom Liptovského múzea v Ružomberku je postupná modernizácia starých, v súčasnosti už nevyhovujúcich expozícií. Súčasná expozícia prírody je jednou z najstarších expozícií múzea, je situovaná v dvoch miestnostiach so samostatnými vchodmi. Prvá časť pochádza ešte zo 70. rokov 20. storočia (je zameraná na zoológiu) a druhá časť z roku 1981 obsahuje geologickú charakteristiku Liptova a vegetačné pomery. Vybavenie expozície je zastaralé a neumožňuje modernú, interaktívnu a vzdelávaciu prezentáciu zbierkových predmetov a ani ich adekvátnu ochranu. Súčasná podoba expozície neumožňuje realizáciu výchovno-vzdelávacej činnosti – múzejnej pedagogiky, ktorú múzeum ponúka pre materské, základné a stredné školy.

Ideovým zámerom novej stálej expozície Príroda Liptova je predstaviť ucelený obraz prírodných pomerov z rôznych uhlov pohľadu, s využitím pestrosti prírodného bohatstva, ktorým región oplýva. Naším zámerom je komplexná obsahová, technická i vizuálna modernizácia expozície so zakomponovaním smart prvkov ako aj so zakomponovaním didaktických a vzdelávacích zložiek do novej expozície, aby sa návštevník, a to tak dospelý ako aj detský, počas prehliadky vzdelával a kultúrne obohatil a odchádzal z múzea spokojný a rád sa tam aj vracal. Ideový zámer expozície počíta aj s nemalým počtom zahraničných návštevníkov, pre ktorých je región Liptov prítiažlivý rovnako z hľadiska kultúrnohistorického ako aj prírodného bohatstva. Expozícia by zároveň zvýraznila prírodné bohatstvo vyjadrené v množstve chránených území európskeho významu (NATURA 2000) či ramsarských lokalít, ale poukázala by aj na aktuálne problémy prírodného prostredia, akými sú napríklad invázne druhy živočíchov a rastlín.

Základná koncepcia novej expozície vychádza z prezentácie charakteristických a plošne významne zastúpených biotopov v regióne Liptov, kde dominantnými prvkami budú veľkoplošné diorámy inštalované na pozadí farebných fotografií príslušných lokalít, s uplatnením zoologických preparátov vybraných druhov živočíchov, charakteristických prvkov vegetácie, prípadne geologického podložja. Cieľom je priblížiť návštevníkovi vizuálne čo najvernejšie charakter liptovskej prírody a prezentovať exponáty z vlastných zbierok súvisiace s Liptovom a chronologicky zapadajúce do konceptu expozície.

Formou diorám chceme prezentovať biotop kultúrnej krajiny, tečúcich a stojatých vôd, lúk a pasienkov, rašelinísk a slatín, lesov (listnatých a ihličnatých) a vysokohorského prostredia nad hornou hranicou lesa.

Ďalšiu časť koncepcie novej expozície predstavujú prvky prírodného prostredia, ktoré sú pre Liptov charakteristické a jedinečné, ako napr. jaskyne, paleontologické nálezy, minerály a horniny, minerálne pramene, vodopády a jazerá, či chrobáky a motýle. Súčasťou expozície bude aj prezentácia aktuálnych problémov životného a prírodného prostredia, akými je problematika chránených území, ramsarských lokalít a lokalít chránených území európskeho významu NATURA 2000, ale tiež invázných druhov, vodných diel, ap. Osobitne budú prezentované jednotlivé rastlinné a živočíšne druhy a tiež huby. Na prezentáciu týchto prvkov prírodného prostredia v ideovom zámere expozície počítame s inštalačnými prvkami ako sú panely, vitríny, pultové vitríny, texty a fotografie, ale aj moderné technológie (napr. kiosky, dotykové obrazovky).

Úlohou audiovizuálnych prvkov a technológií bude zážitkovým spôsobom vytvárať a dotvárať atmosféru prírodovednej expozície. Zároveň budú významným prostriedkom na poznávanie jednotlivých lokalít, druhov, prírodných pomerov regiónu a prírodných hodnôt a zaujímavostí.

Zámerom celej filozofie novej expozície je vytvoriť technicky i výtvarne jednoliate a súvislé kompozičné celky, ktoré návštevníkovi ponúknu adekvátnu informačnú a zážitkovú hodnotu.

Naším cieľom je vytvoriť takú expozíciu, v ktorej bude možné systematicky pracovať s rôznymi cieľovými skupinami. Tými sú široká laická verejnosť, odborná verejnosť, žiaci základných a študenti stredných a vysokých škôl, seniori a rodiny s deťmi, i zahraniční návštevníci. Novou expozíciou chceme vytvoriť komplexný systém cielenej múzejnej pedagogiky, aby sa v novej expozícii pravidelne uskutočňovali vyučovacie hodiny prírodopisu, biológie, geografie, regionálnej a environmentálnej výchovy, ale aj špecializovaných predmetov vysokoškolského štúdia a rôzne workshopy. Návrhom novej expozície chceme návštevníka včleniť do prírodného prostredia, pričom moderné technológie pomôžu nasmerovať jeho pozornosť na dôležitosť a prioritu fyzicky vystavených prírodných exponátov, prezentovať prvky, ktoré nie je možné vystavovať priamo a vyváženým spôsobom dotvoriť celkovú predstavu o reálnom prírodnom prostredí a jeho hodnotách.

Rámcový scenár expozície Príroda Liptova

Nová prírodovedná expozícia bude situovaná na 1. poschodí budovy Liptovského múzea v Ružomberku a nahradí doterajšiu expozíciu v dvoch samostatných miestnostiach, ktoré sú vo vnútri prepojené spojovacími dverami. Celková rozloha novej expozície bude 160 m², jednotlivé miestnosti majú rozmery 17,40 x 4,60 m. (Viac detailov uvedené v časti: Technické údaje).

1) Prezentácia vybraných biotopov

Každý biotop bude prezentovaný formou veľkoplošnej (veľkorozmernej) diorámy, ktorá je minimálne z prednej strany presklená, a ktorej pozadie tvorí veľkoplošná fotografia dokumentujúca typ biotopu, na ktorom sú inštalované dermoplastické (trojrozmerné) exponáty živočíchov a vybrané prvky vegetácie, či geologického podložía, zodpovedajúce typu biotopu. Dioráma obsahuje názov biotopu. Súčasťou jednotlivých diorám sú panelové plochy umožňujúce pripojiť textovú charakteristiku príslušného biotopu, prípadne fotodokumentáciu vybraných lokalít.

a) Kultúrna krajina

Fotodokumentácia: krajina s prvkami osídlenia, polí a záhrad

Základné preparáty živočíchov: jež, lasica, kuna, kavka, lastovička, dážďovník, škorec, sýkorky, vrabce, drozd čierny, sokol myšiar

Inštalácia rastlín: ovocné dreviny, buriny a synantropná vegetácia, invázne druhy, obilie

b) Život vo vode a pri vode

Fotodokumentácia: vodný tok s brehovým porastom a okolím

Základné preparáty živočíchov: volavka, rybárik, trsteniarik, vodnár, kačica, korýtko rybníčné, rak, podustva, jalec, hlaváč, pstruh, lipeň, mrena, hlavátka (úhor)

Inštalácia rastlín: vrbý, jelše, deväťsil, trstina, pálka, chrastnica, škripina

c) Lúky a pasienky

Fotodokumentácia: podhorské kosné lúky so skupinami krovín

Základné preparáty živočíchov: zajac, jarabica, prepelica, chrapkáč poľný, cíbik chochlatý, bocian biely, jastrab, vybrané spevavce

Inštalácia rastlín: kry liesky, šípovej ruže, trnky, borievky, trávy, vybrané kvitnúce druhy

d) Slatiny a rašeliniská

Fotodokumentácia: slatiny s páperníkom

Základné preparáty živočíchov: tetrov hoľniak, skokan hnedý, vretenica, vybrané druhy spevavcov

Inštalácia rastlín: borovica, smrek, čučoriedky a brusnice, ploník, páperníky, rašelinníky, ostrica zobáčikata

e) Listnatý les

Fotodokumentácia: interiér bukového lesa

Základné preparáty živočíchov: jazvec, srnec, jeleň, diviak, líška, výr, sova dlhochvostá, sova lesná, kukučka, sojka, žlna, d'atle

Inštalácia rastlín: buk, javor, vývraty pňov, chlpaňa lesná, kopytník európsky, huby, paprade, ostružina, lykovec, huby

f) Ihličnatý les

Fotodokumentácia: interiér ihličnatého lesa

Základné preparáty živočíchov: hlucháň, jariabok, medveď, vlk, rys, d'atle, sovy, krivonos, myšiak lesný, sluka

Inštalácia rastlín: smrek, jedľa, paprade, čučoriedka, mladé ihličnaté stromčeky, machy

g) Horná hranica lesa a pásmo kosodreviny

Fotodokumentácia: krajina nad hornou hranicou lesa (napr. Západné Tatry)

Základné preparáty živočíchov: svišť, kamzík, krkavec, orol skalný, drozd kolohrivý

Inštalácia rastlín: kosodrevina, machy, lišajníky, psica tuhá

2) Geologický vývoj, paleontologické nálezy, minerály a horniny

Na inštaláciu tematického celku zameraného na prezentáciu neživej prírody sa vyžaduje 3D panel s presklenými vnútornými vitrínkami na umiestnenie vzoriek, ako aj s vitrínami a vitrínkami spojenými s panelom a predsunutými (vysunutými) do priestoru. Zároveň plocha panela by umožňovala umiestniť texty, obrázky a fotodokumentáciu k jednotlivým častiam hlavnej témy.

Inštalácia predpokladá umiestnenie cca po 30 ks paleontologických a mineralogických vzoriek.

3) Prírodné prostredie Liptova a ochrana prírody

Prezentácia tematického celku predpokladá využitie smart technológií prostredníctvom veľkoplošnej (cca 120 cm x 90cm) dotykovej obrazovky umiestnenej na stene (alternatívou je samostojaci kiosk). Na základe mapovej dokumentácie, fotodokumentácie lokalít a sprievodných textov budú prezentované témy ako vodstvo (významné toky, minerálne pramene, vodopády, vodné nádrže), chránené územia, európsky významné chránené územia NATURA 2000, Ramsarské lokality. Zároveň tu bude priestor na prezentovanie filmových dokumentov a videí o prírode Liptova.

4) Živá príroda – čo žije a rastie na Liptove

Prezentácia tematického celku predpokladá využitie smart technológií prostredníctvom stolového (pultového) kiosku s veľkoplošnou dotykovou obrazovkou. Na základe fotodokumentácie a sprievodných textov bude prezentované druhové zastúpenie rastlín (lišajníky, machy, byliny, dreviny), živočíchov (bezstavovce, stavovce) a húb. Kiosk bude umožňovať aj hravé formy učenia (napr. skladanie pexesa) alebo overovania nadobudnutých vedomostí (vedomostný kvíz).

5) Prezentácia zaujímavostí z prírodovedných zbierok

Inštalácia by mala byť doplnkom k smart technologickému prvku, kde by základ tvorili 3D panely s vnútornými aj vonkajšími (predsunutými) presklenými vitrínkami.

Predmety:

- rastliny aranžované v plexiskle (cca 20 ks)
- súbor herbárových položiek, ktoré sa dajú vyťahovať (cca 40 ks)
- entomologické krabice (2 ks) so vzorkami motýľov a chrobákov
- lebky vybraných druhov živočíchov (cca 30 ks).

6) Liptovský kras a jaskyne Liptova

Na samostatne stojacom (sólovo umiestnenom) inštalačnom prvku (valec, kubus, ap.) bude v podobe výrezu (veľkosť cca 1 m) inštalovaný model jaskyne. Zároveň inštalačný prvok bude obsahovať presklené otvory na umiestnenie vzoriek jaskynného materiálu, ako napr. stalaktity, stalagmity, kvaple, ap. Inštalačný prvok by mohol obsahovať aj priestor na texty a fotodokumentáciu.

7) Strom – zdroj kyslíka, potravy a útočisko

V interiéri expozície bude umiestnený exemplár stromu (preparát kmeňa s konármi) na ktorom sa budú dať prezentovať formou presvetlených otvorov vybrané druhy živočíchov (chrobáky, motýle, sovy, spevavce), vrátane umiestnenia zvukového zariadenia na prezentovanie hlasov vtákov, alebo iných živočíchov.

Technické údaje o miestnosti, kde bude umiestnená expozícia:

Priestor pre novú expozíciu Príroda Liptova sa nachádza na 1. poschodí hlavnej sídelnej budovy Liptovského múzea na Námestí Štefana Nikolaja Hýroša č. 10 v Ružomberku (na pozemku parc.č. C-KN 1072 v k.ú. Ružomberok). Ide o dve miestnosti, ktoré majú rovnaké rozmery 17,4 x 4,6 m. Medzi nimi sa nachádza jestvujúca murovaná nenosná priečka hrúbky 10 cm. Požadujeme, aby sa v novej expozícii rátať s odstránením tejto tehlovej priečky (plánujeme vybrať aspoň jej časť) a pre novú expozíciu by potom mohla slúžiť jediná miestnosť s dĺžkou 17,4 m a šírkou 9,3 m. Svetlá výška miestností je 3,5 m. Úprava podlahy pôvodná zo 60-tych rokov 20.stor.: vlysová drevená – dubové parkety ukladané do rybieho vzoru. Na stenách je hladká vápenná omietka bielej farby. Strop je tvorený ŽB krížom vystuženou doskou, omietnutý nadstavovanou omietkou natretý na bielo.

Okná (5 ks v každej miestnosti) sú nové drevené eurookná s izolačným dvojsklom, rozmer: šírka=1600mm, výška=2400 mm a výška parapetu=900 mm. Interiérové dvere (teraz 3 ks) sú pôvodné dvojkridlové dubové v kovovej zárubni, rozmery š=1400 mm, v=2200 mm.

Vykurovacie telesá – klasické rebrované liatinové radiátory, umiestnenie pod oknami.

K hlavnej sídelnej budove bola v minulosti zrealizovaná prístavba požiarneho schodiska, preto vzadu v každej miestnosti sú umiestnené protipožiarne dvere so vstupom do priestoru schodiska (úniková cesta).

Všeobecné informácie:

Vyhlasovateľ očakáva od návrhu aj novú úpravu podlahy, stien, osvetlenia miestnosti (vrátane lokálneho osvetlenia vitrín a iných expozičných prvkov). V ďalšom realizačnom projekte je potrebné rátať s rekonštrukciou elektroinštalácie, rozvodov EPS a EZS, ktoré sú teraz vedené v lištách, budú umiestnené pod omietkou. Súčasne predstavou vyhlasovateľa je, že okenné a dverné otvory nebudú zaslepené, ale bude ich možné v prípade potreby otvoriť a mechanicky umyť, ošetriť. Rešpektujeme však názor a iný návrh autora dispozičného riešenia expozície, ktorý dokáže vytvoriť inú alternatívu ako priznať okenné prvky, ktoré sú v súčasnosti opatrené zvislými žalúziami kvôli stlmeniu denného osvetlenia.

Kvôli bezpečnosti a protipožiarным predpisom žiadame ponechať obidva vstupné resp. výstupné otvory a dvere ku schodisku a výťahu.

Súčasne požadujeme, aby celkové finančné náklady na novú expozíciu – jej prvky, smart riešenia ako aj úprava povrchov a výmena inžinierskych sietí orientačne neprekročili finančný limit **120 000,- EUR** bez DPH.

Prílohy:

Fotodokumentácia súčasného stavu

Pôdorys miestnosti, kde bude umiestnená expozícia

Schéma postupu prehliadky expozíciou

Pôdorys pre návrh novej expozície

Celková schéma postupu návštevníkov cez expozície

Fotodokumentácia súčasného stavu jestvujúcej expozície

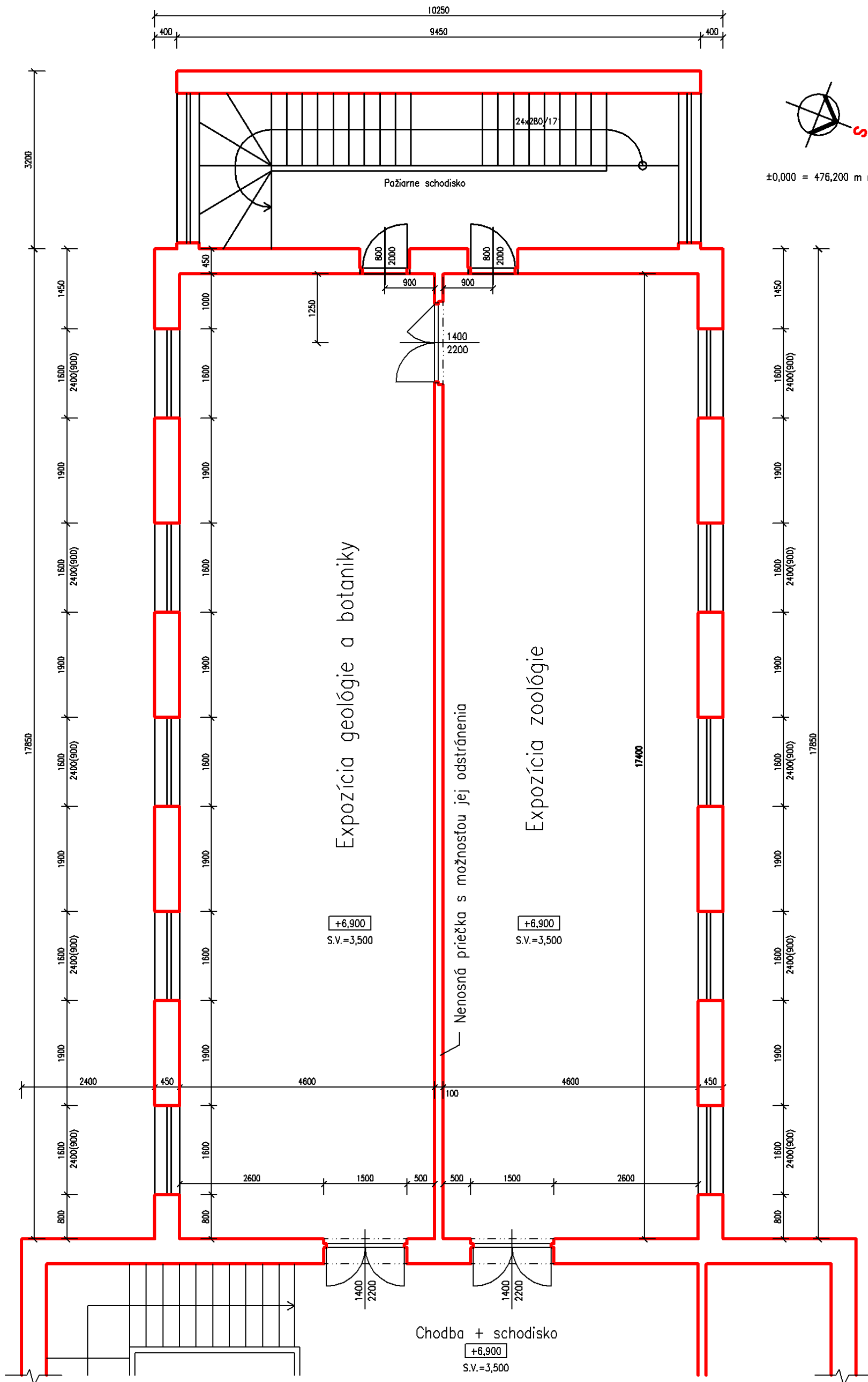

Prvá miestnosť od schodiska je zameraná na geológiu a botaniku Liptova

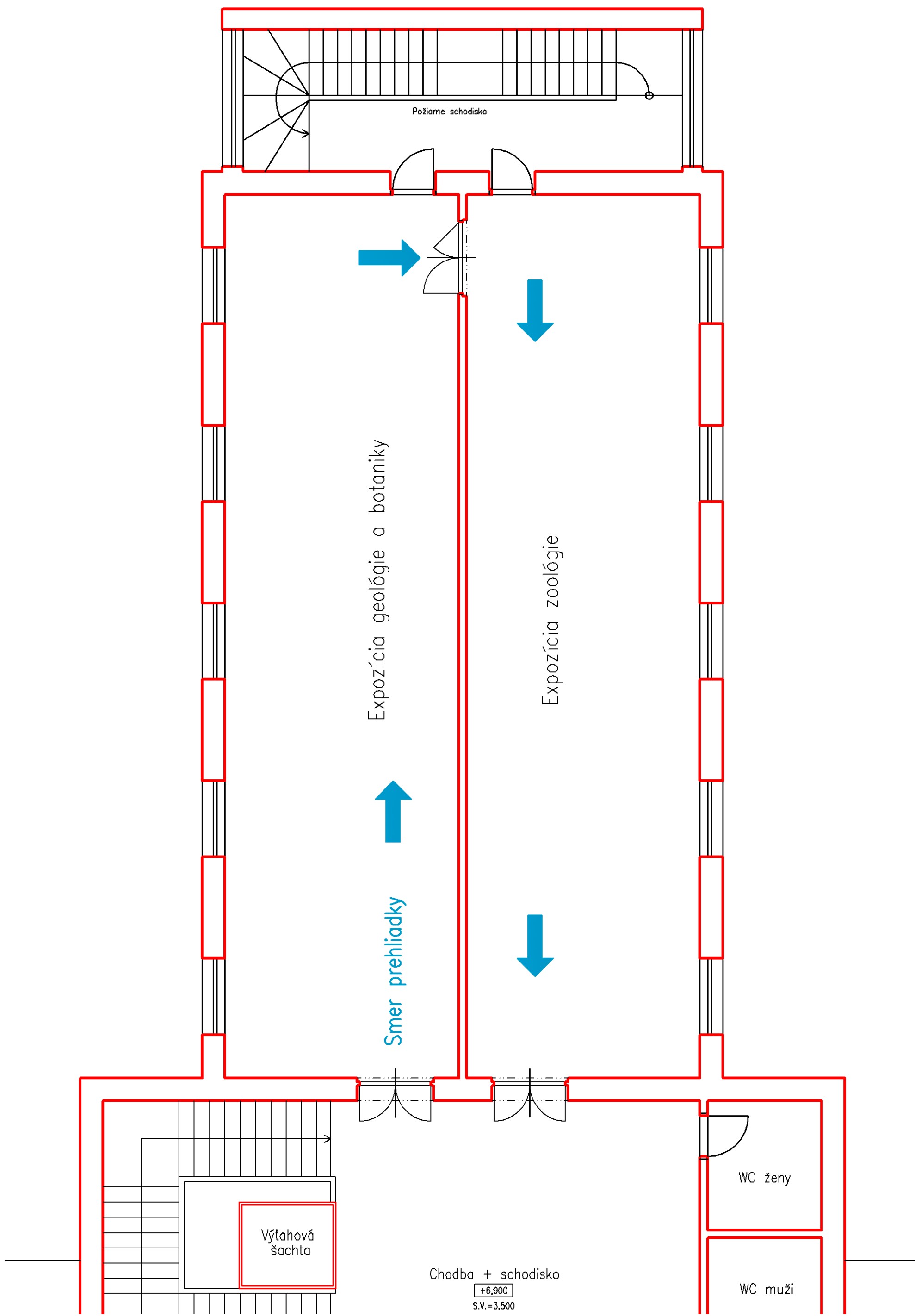
Druhá miestnosť Zoológia Liptova – od inštalovania expozície prešlo viac ako 50 rokov

PŮDORYS JESTVUJÍCICH PRIESTOROV EXPOZÍCIE

±0,000 = 476,200 m n.m.

SMER PREHLIADKY V EXPOZÍCIÍ

Požiarné schodisko

Expozícia geológie a botaniky

Expozícia zoológie

Smer prehliadky

Výťahová šachta

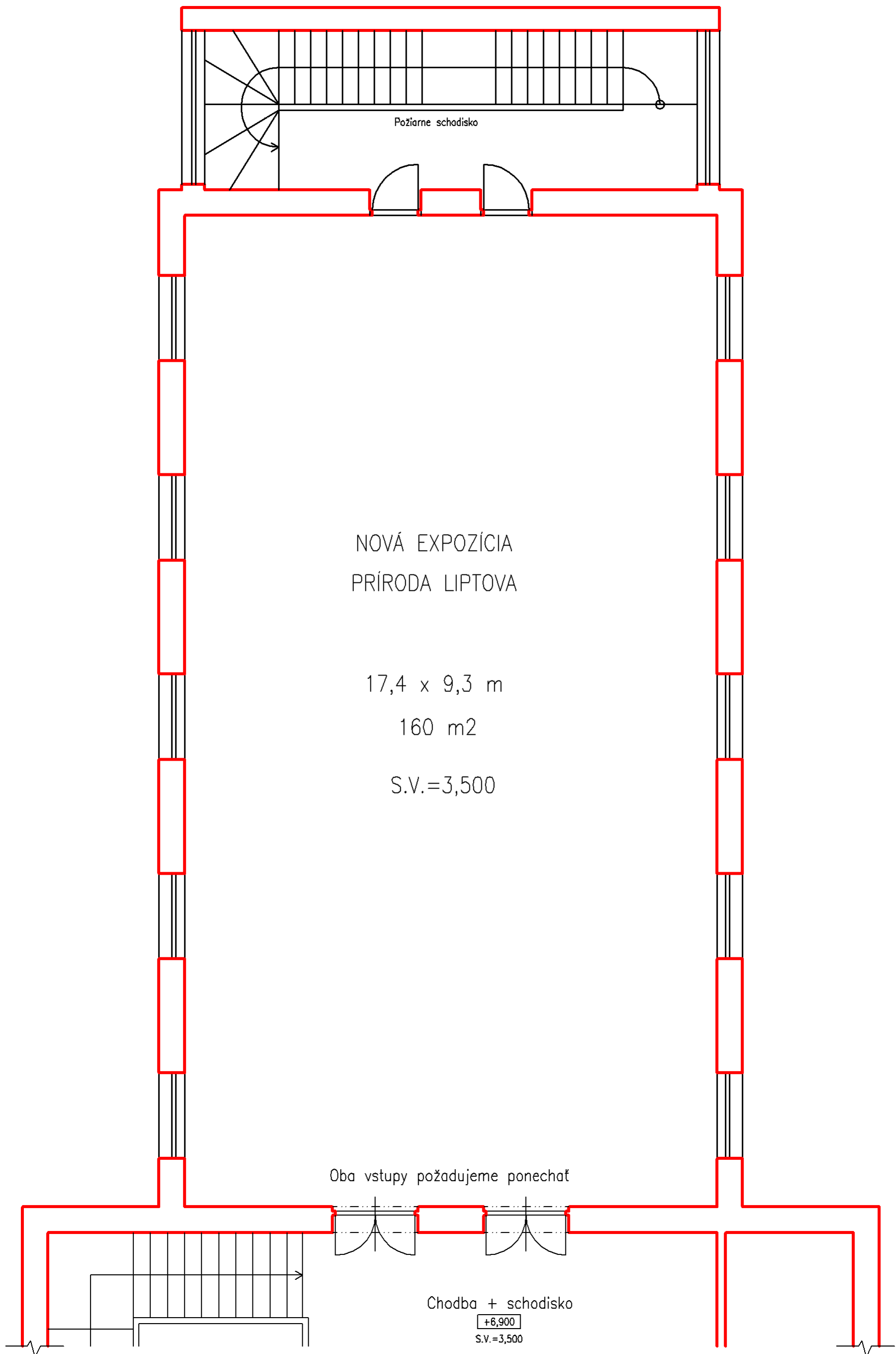
Chodba + schodisko

+6,900
S.V.=3,500

WC ženy

WC muži

PŮDORYS PRE NÁVRH EXPOZÍCIE PRÍRODA LIPTOVA

Celkový pôdorys a smer prehliadky na 2.NP

